

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ (НА ПРИКЛАДІ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ГАЛУЗІ)

WAYS TO INCREASE THE LEVEL OF INVESTMENT ACTIVITY IN UKRAINE (BY THE CASE OF THE PHARMACEUTICAL SECTOR)

УДК 330.322.615.12

<https://doi.org/10.32843/infrastruct37-11>**Нікітіна А.В.**

к.е.н., доцент,
доцент кафедри міжнародної економіки
та менеджменту ЗЕД
Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця

Чефранова К.Р.

студентка
Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця

Манукян М.Е.

студентка
Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця

У статті розглядаються основні тенденції розвитку українського фармацевтичного ринку та проблеми залучення інвестицій, пов'язаних із нестабільною ситуацією в країні. Обґрунтовано, що для реалізації прогресивних напрямків інвестиційної стратегії необхідно підтримувати інтелектуальний потенціал, який зробить процес впровадження науково-технічного прогресу життєво важливим. Тому, ми вважаємо доцільним і необхідним вивчити модель стратегії інвестування у фармацевтичну галузь України. Під час наукового дослідження були виявлені сильні сторони фармацевтичної промисловості України. Визначено основні проблеми функціонування та розвитку фармацевтичної галузі, які відображаються на показниках внутрішнього ринку. Запропоновано ефективне рішення цієї проблеми. Обґрунтовано, що роль іноземних інвестицій в економіці України величезна, а коли досягається бажаний рівень ефективності, іноземні інвестиції призводять до стабільного економічного зростання.

Ключові слова: інвестиції, фармацевтика, фінансування, інвестиційний клімат, податки.

В статье рассматриваются основные тенденции развития украинского фарма-

цевтического рынка и проблемы привлечения инвестиций, связанных с нестабильной ситуацией в стране. Обосновано, что для реализации прогрессивных направлений инвестиционной стратегии необходимо поддерживать интеллектуальный потенциал, который сделает процесс внедрения научно-технического прогресса жизненно важным. Поэтому, мы считаем целесообразным и необходимым изучить модель стратегии инвестирования в фармацевтическую отрасль Украины. Во время научного исследования были выявлены сильные стороны фармацевтической промышленности Украины. Определены основные проблемы функционирования и развития фармацевтической отрасли, которые отражаются на показателях внутреннего рынка. Предложено эффективное решение этой проблемы. Обосновано, что роль иностранных инвестиций в экономике Украины огромная, а когда достигается желаемый уровень эффективности, иностранные инвестиции приводят к стабильному экономическому росту.

Ключевые слова: инвестиции, фармацевтика, финансирование, инвестиционный климат, налоги.

The article considers the main trends in the development of the Ukrainian pharmaceutical market and a number of problems in attracting investments, which are associated with an unstable situation in the country. It was grounded that in order for the progressive directions of the investment strategy and the important components of its effectiveness to be realized, it is necessary in every possible way to increase and maintain the intellectual potential of the investment activity, to reconstruct the old mechanism and to create a new one, which would make the process of implementation of scientific and technological progress vital and therefore vital. That is why we consider it expedient and necessary to explore the model of strategy for investing in the pharmaceutical industry of Ukraine. It was underlined that one of the main problem for potential foreign investors is the legislative system, which is characterized by high levels of profit loss, financial and political instability, corruption and lack of simplified procedures for approval and obtaining permits. During the scientific investigation it was found that the strengths of the Ukrainian pharmaceutical industry were the capacity of the domestic market, considerable experience in manufacturing pharmaceuticals, the growing presence in foreign markets, as well as the availability of the full range of basic pharmaceutical products, the necessary scientific education base and qualified personnel, as well as state programs to support business in field of pharmacy. The main problems of the functioning and development of the pharmaceutical industry are identified, which are displayed on the indicators of the domestic market. An effective solution of this problem has been proposed, namely, increasing the financing of the pharmaceutical industry in Ukraine by attracting investment. It was grounded that the role of foreign investments in the economy of Ukraine is enormous, they play a significant role in supporting, functioning and dynamic development of the country's economy. Changes that occur in the quantitative ratio of investments affect changes in social output, employment, structural economic indicators and the dynamics of development of various sectors of the economy.

Key words: investments, pharmaceuticals, financing, investment climate, taxes.

Постановка проблеми. Сьогодні дослідження є нагальним та актуальним, оскільки активна державна інвестиційна політика з розвитку медичної галузі сфери охорони здоров'я повинна передбачати стратегічний аналіз розвитку данної галузі, спрямований на визначення пріоритетного напрямку з забезпечення конкурентоздатного стану галузі у ринковому середовищі. Аналізуючи проблеми державного регулювання інвестицій у галузі, варто зазначити, що національна державна система регулювання створена поєднувати інтереси державного і приватного бізнесу у медицині та забезпечити поширення українських товарів та послуг на світові ринки. Держава повинна взяти на себе підтримку пріоритетних напрямків розвитку

медичної галузі. Привабливість інвестиційного клімату галузі свідчить про ефективність державного управління і може бути одним із критеріїв її оцінювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фармацевтичний ринок України і його значення в підвищенні тривалості життя населення досліджують З. Мнушко, О. Жилінський і С. Іщенко. Соціальним передумовам і наслідкам розвитку фармацевтичної галузі України присвячує свої дослідження О. Мех. У свою чергу В. Черних розглядає кадровий потенціал фармацевтичної галузі України й інфраструктурне забезпечення її розвитку. Стосовно формування системи державного регулювання інвестиційної діяльності науковці

Т. Садовська, В. Дадонов, П. Дроговоз зазначають, що це державне регулювання здійснюється з метою реалізації економічної, науковотехнічної і соціальної політики держави.

Постановка завдання. Метою статті є дослідити інвестиційний потенціал наукомісткої складової фармацевтичної промисловості та надати рекомендації щодо підвищення перспектив його ефективної реалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процвітання і підвищення ефективності підприємств України в значній мірі залежить від інвестиційного потенціалу, який утворюється за рахунок різних фінансових ресурсів, у тому числі і прямих іноземних інвестицій. Таким чином, потрібно дослідити проблеми та виявити перспективи залучення прямих іноземних інвестицій в національну економіку та у фармацевтичну галузь зокрема.

Інститутами на фінансовому ринку із залучення інвестицій є інвестиційні компанії або ж фонди, які інвестують кошти в певну галузь і організацію. А вже це джерело можуть використовувати як державні структури, так і приватні компанії даної країни, які отримали капітальні вкладення з певної угоди, при активній або не активній участі інвесторів в її діяльності.

Бойові дії на сході країни, макроекономічна нестабільність і проблеми в фінансовому секторі призвели до негативних наслідків для економіки країни впродовж 2014-2017 роках.

Тому основною проблемою для потенційних зарубіжних інвесторів є законодавча система, що характеризується високим рівнем недоотримання прибутку, фінансова і політична нестабільність, корупція й відсутність спрощених процедур узгодження та одержання дозвільної документації.

Для того щоб прогресивні напрямки інвестиційної стратегії і важливі складові її ефективності

було реалізовано, потрібно всіма можливими способами нарощувати й підтримувати інтелектуальний потенціал інвестиційної діяльності, реконструювати старий механізм і створити новий, який зробив би процес упровадження науково-технічного прогресу життєво необхідним і тому вигідним. Саме тому, вважаємо доцільним і необхідним дослідити модель стратегії щодо інвестування в фармацевтичну галузь України.

Фармацевтика та біотехнології є найбільш високотехнологічними галузями в світі за обсягом абсолютних і відносних витрат. На них припадає 70% всіх інвестицій в медичній сфері – понад 1 трлн дол. США. У період 2017-2025 років світовий фармацевтичний ринок (включаючи біотехнології) буде зростати в середньому на 4,6%, а до 2025 року її обсяги становив 1,7 трлн дол. США [4].

Тому вважаємо, що однією з основних галузей української економіки, в яку потрібно інвестувати – фармацевтика. На даний момент ця галузь посідає друге місце за інвестиціями, поступаючись тільки харчовій промисловості [1]. Середню інтенсивність інвестицій за галузями у 2017-2019 роках представлено на рис. 1.

На наш погляд, сильними сторонами української фармацевтичної індустрії є місткість внутрішнього ринку, значний досвід виготовлення лікарських засобів, наростаюча присутність на зовнішніх ринках, а також наявність усього асортименту основної фармацевтичної продукції, необхідної наукової освітньої бази та кваліфікованих кадрів, а також державні програми підтримки бізнесу в області фармацевтики. Але при наявності кваліфікованих кадрів відзначають відносну незайнятість ринку [7].

Аналіз статистичних досліджень свідчить, що на 2018 рік у фармацевтичній галузі працює всього 24 тисячі працівників від загальної кількості зайня-

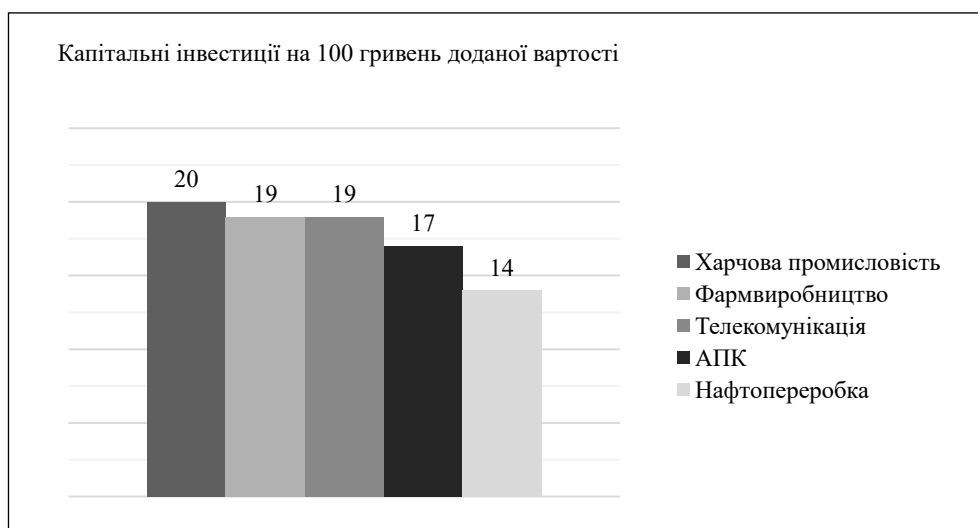

Рис. 1. Середня інтенсивність інвестицій за галузями за 2017-2019 роки

тих, а це становить 0,15%. Одне робоче місце в фармацевтиці приносить державному бюджету в середньому 116 тисяч гривень податків в рік. Також дана галузь створює 24,6 млрд гривень доданої вартості, що становить 0,83% від ВВП України. Але при такому обсязі виробництва ліків обсяг експорту малий – всього 0,46% від загального експорту [5].

Проведене дослідження свідчить, що внутрішній ринок характеризується високим рівнем конкуренції і низьким рівнем споживання лікарських засобів на одну особу. У 2018 році споживання лікарських засобів в розрахунку на особу становить 73 дол. США. Протягом останніх трьох років індустрія зростала в середньому на 11% в рік, що втричі швидше, ніж економіка України в цілому [6].

Аптечний сектор становить основу ринку лікарських засобів в Україні. Четвертий рік поспіль спостерігається зростання аптечного сегменту як у фізичному, так і грошовому виразах. У 2018 році обсяг аптечного ринку лікарських засобів становить 2,7 млрд дол. США. За підсумками 2018 року аптечні продажі зросли на 17,5% у порівнянні з докризовим 2014 роком і досягли 1,14 млрд упаковок. Драйвером змін може стати розвиток медичного страхування та програми «Доступні ліки». У 2018 р. програма сприяла зростанню споживання лікарських засобів, вартість яких повністю

або частково відшкодовується державою. Ціни на відшкодовуванні препарати стабілізувалися, а на невідшкодуванні продовжують зростати [2].

Крім того, у світовому рейтингу експортерів фармацевтичної продукції в 2019 році Україна займала 61-у сходинку з показником \$0,18 млрд. Це свідчить про значний експортний потенціал української фармацевтики, чиє виробництво сертифіковане за GMP (Good Manufacturing Practice). Українські компанії, що отримали GMP: «Борщагівський ХФЗ», «Фармак», «Юрія-Фарм», «Дарниця», «Технолог», «Синбіас Фарма та Укрветпромпочтач» [3].

Фармацевтика – одна з небагатьох галузей в країні, де немає монополії. В Україні функціонують 115 фармацевтичних підприємств. Ринок аптечних продажів висококонкурентний, частка ТОП-10 компаній становить 30,8%. ТОП-10 компаній за обсягами аптечних продажів товарів у грошовому виразі у 2018 році представлена на рис. 2.

Аналіз статистичних матеріалів дає змогу стверджувати, що обсяг інвестицій у фармацевтичне виробництво не відновився до докризового рівня. Але рівень інтенсивності інвестицій вище середнього за галузями економіки України. Обсяги прямих та капітальних інвестицій представлені в таблиці 1.

Проведення досліджень свідчить, що на зменшення припливу прямих іноземних інвестицій в

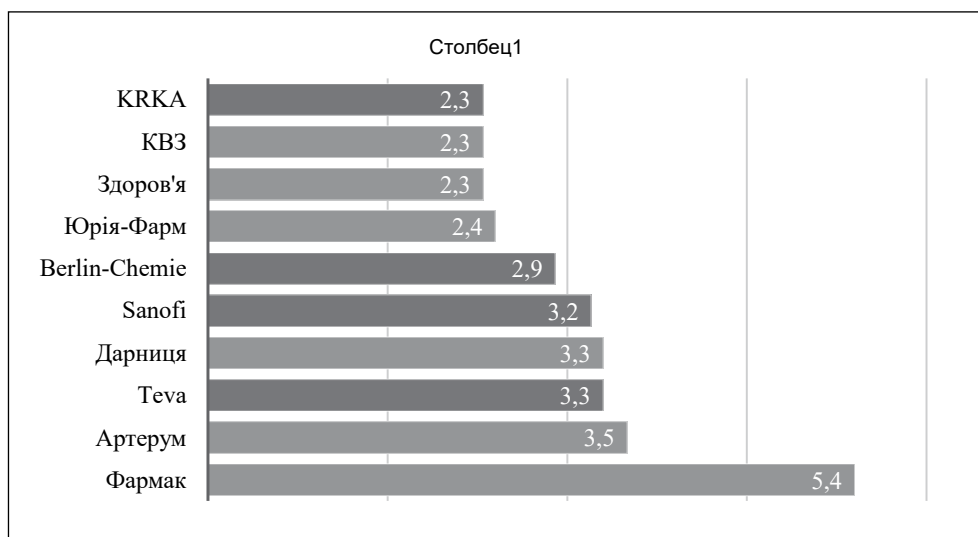

Рис. 2. Питова вага деяких фармацевтичних компаній на ринку аптечних продажів у 2018 році, %

Таблиця 1

Обсяги прямих і капітальних інвестицій України, млрд дол. США [1]

Значення за роками	Капітальні інвестиції	Прямі інвестиції
2010	71	323
2012	103	642
2014	118	861
2016	63	1162
2018	88	1039

фармацевтичну галузь України впливає: досить повільне відновлення базових макроекономічних показників; структура витрат домогосподарств, більш 80-85% якої припадає на продукти харчування і послуги, в тому числі житлово-комунальне господарство, дефіцит і обмежений доступ до недорогого позикового ресурсу, необхідного для оновлення основних фондів, виконання інноваційних та інвестиційних програм розвитку, зокрема, – високе оподаткування. Податкове навантаження на галузь в 5 разів більше, ніж на видобувну промисловість і в 18 разів – ніж на сільське господарство [8].

Висновки з проведеного дослідження.

Отже, роль іноземних інвестицій в економіці України величезна, вони відіграють значну роль у підтримці, функціонуванні та динамічному розвитку економіки країни. Зміни, які відбуваються в кількісному співвідношенні інвестицій, впливають на зміни обсягу суспільного виробництва, зайнятості населення, структурних економічних показників і динаміки розвитку різних галузей народного господарства. Ефективне використання іноземних інвестицій господарюючими суб'єктами України для економіки країни має принципове значення, особливо щодо збільшення кількості інноваційних проектів, масштабів інвестування. При досягненні бажаного рівня ефективності, іноземне інвестування веде до стабільного економічного зростання. Однією з найбільших проблем залучення іноземних інвестицій є нерозвиненість ринкової інфраструктури міжнародного бізнесу в Україні.

Важливим і досить необхідним є запровадження державної інвестиційної політики, яка повинна бути спрямована на створення загальних інституційних та економічних умов реалізації для залучення й ефективного використання в економіці країни іноземних інвестицій (включаючи матеріальні та фінансові ресурси, прогресивну техніку, нові технології та управлінський досвід).

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Інфографічний довідник «Фармацевтика України». 2019. URL: https://businessviews.com.ua/ru/get_file/id/the-infographics-report-pharmaceutical-industry-of-ukraine-2019.pdf (дата звернення: 10.11.2019).
2. Любімов В.І. Особливості державного регулювання іноземних інвестицій: закордонний досвід. Економічний простір, 2018. № 21. С. 68–69.
3. Буряк П.Ю. Формування і надання інформації про фінансові ресурси підприємства. Фінанси України, 2016. № 10. С. 123–128.

4. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA> (дата звернення: 10.11.2019).

5. Юр'єва Т.Г. Пріоритетні сфери, зони та об'єкти іноземного інвестування в Україні. URL: <http://www.nbu.gov.ua/> (дата звернення: 10.11.2019).

6. Офіційний сайт Державної служби України з лікарських засобів та контролю. URL: <http://dls.gov.ua/> (дата звернення: 10.11.2019).

7. Гудак Д.Д. Регулювання фармацевтичного ринку України. Досвід і перспективи. 2017. URL: <http://spfo.ru/node/508> (дата звернення: 10.11.2019).

8. Білик М.Д. Податкова система України: Метод. посіб. для самост. вивчен. дисц. Київ : КНЕУ, 2010. С. 82–83.

REFERENCES:

1. Infografichnij dovidnik "Farmaceutika Ukrayini" (2019) [Pharmaceuticals of Ukraine infographic directory]. Available at: https://businessviews.com.ua/ru/get_file/id/the-infographics-report-pharmaceutical-industry-of-ukraine-2019.pdf. (accessed 10 November 2019).
2. Lyubimov V. (2018) *Osoblivosti derzhavnogo reguluvannya inozemnih investicii: zakordonnii dosvid* [Features of state regulation of foreign investments: foreign experience]. *Economic space*, no. 21, pp. 68–69. (in Ukrainian)
3. Buryak P. (2016) *Formuvannya i nadannya informacii pro finansovi resursi pidpriyemstva* [Formation and provision of information about the financial resources of the enterprise]. *Finance of Ukraine*, no. 10, pp. 123–128.
4. Oficijnij sajt Ministerstva rozvitku ekonomiki, torgivli ta sil'skogo gospodarstva Ukrayini [Official site of the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine]. Available at: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA> (accessed 10 November 2019).
5. Yuryeva T., Yakimenko V. *Prioritetni sferi, zoni ta obyektu inozemnogo investuvannya v Ukrayini* [Priority areas, zones and objects of foreign investment in Ukraine]. Available at: <http://www.nbu.gov.ua/> (accessed 10 November 2019).
6. Oficijnij sajt Derzhavnoyi sluzhbi Ukrayini z likarskih zasobiv ta kontrolyu [Official site of the State Service of Ukraine for Medicines and Control]. Available at: <http://dls.gov.ua/> (accessed 10 November 2019).
7. Gudak D. (2017) *Reguluvannya farmaceutichnogo rinku Ukrayini. Dosvid i perspektivi* [Regulation of the pharmaceutical market of Ukraine. Experience and perspectives]. Available at: <http://spfo.ru/node/508> (accessed 10 November 2019).
8. Bilik M. (2010) *Podatkova sistema Ukrayini* [Tax system of Ukraine]. Kijv: KNEU, pp. 82–83. (in Ukrainian)

Nikitina Alina Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of
International Economics and Management of the FEA
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics**Chefranova Ekaterina**Student
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics**Manukyan Margarita**Student
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics**WAYS TO INCREASE THE LEVEL OF INVESTMENT ACTIVITY IN UKRAINE
(BY THE CASE OF THE PHARMACEUTICAL SECTOR)**

The purpose of the article. Today, the scientific research is urgent and relevant, since an active public investment policy for the development of health care in the health care industry should provide a strategic analysis of the development of the industry, aimed to determine the priority direction for ensuring the competitive state of the industry in a market environment. Analyzing the problems of state regulation of investments in the industry, it should be noted that the national state system of regulation is created to combine the interests of public and private business in medicine and to ensure the distribution of Ukrainian goods and services to world markets. That's why the research concepts of invest process in Ukraine are very necessary to hold.

Methodology. In the process of scientific research different methods were used such as scientific methods as analysis, synthesis and logical techniques to investigate investment activity in Ukraine (by the case of pharmaceutical sector).

Results. It was grounded that in order for the progressive directions of the investment strategy and the important components of its effectiveness to be realized, it is necessary in every possible way to increase and maintain the intellectual potential of the investment activity, to reconstruct the old mechanism and to create a new one, which would make the process of implementation of scientific and technological progress vital and therefore vital. That is why we consider it expedient and necessary to explore the model of strategy for investing in the pharmaceutical industry of Ukraine.

It was underlined that one of the main problems for potential foreign investors is the legislative system, which is characterized by high levels of profit loss, financial and political instability, corruption and lack of simplified procedures for approval and obtaining permits.

During the scientific investigation it was found that the strengths of the Ukrainian pharmaceutical industry were the capacity of the domestic market, considerable experience in manufacturing pharmaceuticals, the growing presence in foreign markets, as well as the availability of the full range of basic pharmaceutical products, the necessary scientific education base and qualified personnel, as well as state programs to support business in field of pharmacy. But in the presence of qualified personnel note the relative vacancy of the market. The main problems of the functioning and development of the pharmaceutical industry are identified, which are displayed on the indicators of the domestic market. An effective solution of this problem has been proposed, namely, increasing the financing of the pharmaceutical industry in Ukraine by attracting investment.

Conducted research showed that the decrease in the inflow of foreign direct investment into the Ukrainian pharmaceutical industry is affected by: a rather slow recovery of basic macroeconomic indicators; household expenditure structure, over 80-85% of which is attributable to food and services, including housing and utilities, shortages and limited access to low-cost borrowing needed to upgrade fixed assets, implementation of innovative and investment development programs, in particular – high taxation. The tax burden on the industry is 5 times greater than that of the extractive industry and 18 times more than that of agriculture.

It was grounded that the role of foreign investments in the economy of Ukraine is enormous, they play a significant role in supporting, functioning and dynamic development of the country's economy. Changes that occur in the quantitative ratio of investments affect changes in social output, employment, structural economic indicators and the dynamics of development of various sectors of the economy. Effective use of foreign investments by economic agents of Ukraine for the economy of the country is of fundamental importance, especially with regard to increasing the number of innovative projects and the scale of investment. When the desired level of efficiency is achieved, foreign investment leads to stable economic growth. One of the biggest problems in attracting foreign investment is the underdeveloped market infrastructure of international business in Ukraine.

Practical implications. Investment is the necessary component of growth and progress of each economy that's why attention to the scientific research of such field becomes urgent in order to increase all directions of life in Ukraine. Due to the pharmaceutical industry of Ukraine has a great potential on world market we consider that investment in such sector of economy are grounded and effective in long-term perspective.

Value/originality. In our work, we considered an issue of investment process in Ukraine. Analyzing pharmaceutical industry of Ukraine, investment potential was found. Challenges and problematic issues outline prospects for further researches of investment process in pharmaceutical industry of Ukraine.